

Влох Т. А., ст. гр. ФСТМ-11
Рендович П. М., к.е.н.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИКИ ФІНАНСУВАННЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ

Підприємство є основою економіки будь-якої держави. Від результатів його діяльності залежить як економічний, так і соціальний розвиток країни. Діяльність будь-якого підприємства можлива лише за умов використання в процесі свого функціонування різних видів економічних ресурсів, зокрема його активів. Враховуючи важливість активів в діяльності підприємства розглянемо більш детально це поняття.

Унаслідок того, що торгівля має свої особливості порівняно з іншими галузями економіки, що безпосередньо відображається на наявності необоротних активів на підприємствах торгівлі, то при розробленні політики фінансування необоротних активів необхідно враховувати ці особливості. Зупинимось на визначенні цих особливостей детальніше.

1. Необоротні активи не змінюють своєї речової форми, але відбувається постійне зменшення їхньої вартості у процесі амортизації. Особливість торгівлі проявляється в економічному обліку основних засобів та нематеріальних активів: амортизацію включають не до витрат виробництва, як на підприємствах інших галузей, а до витрат обігу [1]. Відшкодовується вона не з виручки взагалі, а з торговельної надбавки. Отже, основні засоби впливають на співвідношення змінних і постійних витрат обігу. Як наслідок, з одного боку, зменшення прибутку, тобто зменшення власних джерел фінансування, а з іншого – амортизаційні відрахування також належать до власних джерел фінансування. Все це впливає на формування власних джерел фінансування підприємств торгівлі.

2. Частка необоротних активів у складі активів. Для підприємств торгівлі, на відміну від підприємств інших галузей економіки, характерна більша питома вага в сукупних активах оборотних активів. Так, частка оборотних активів підприємств торгівлі на кінець 2015 року складала 78,8%, коли, в цілому, в економіці вона складала 49,4% [2]. Така особливість пов'язана з виконанням підприємствами торгівлі своєї основної функції – реалізації товарів і надання послуг населенню, що потребує акумуляції значної частки коштів у запасах товарів та частково у розрахунках за них. Слід також додати, що торгівля не належить до фондоємних галузей економіки. Через це вартість необоротних

активів торгівлі порівняно з іншими галузями економіки (промисловості, сільського господарства тощо) значно менша.

3. Власність на необоротні активи, що використовуються. В умовах нестабільного розвитку економіки України, жорсткої конкуренції серед підприємств торгівлі, нестачі оборотних коштів стає недоцільним вкладати власний капітал у необоротні активи, зокрема в основні засоби. При цьому вартість придбання основних засобів є досить значною. Нестача вільних фінансових ресурсів на багатьох підприємствах торгівлі сьогодні негативно впливає на їхню зможу та бажання щодо придбання у власність споруд та приміщень за умов існування можливостей використання інших схем – оренди або лізингу. Все це зумовлює наявність на підприємствах галузі значної частки орендованих основних засобів, що, у свою чергу, відображається як на внутрішньогруповій структурі необоротних активів, так і на структурі сукупних активів.

4. Особливості складу необоротних активів. Унаслідок залишкового принципу фінансування необоротних активів, розмір авансованих коштів дуже обмежений. А тому їхнє вкладення має визначену пріоритетність – фінансуються в першу чергу ті необоротні активи, що обслуговують поточну операційну діяльність, а саме: в основні засоби та нематеріальні активи. Інші необоротні активи фінансуються лише за умов диверсифікації видів діяльності, але, як правило, це робить невелика частка найбільш успішних підприємств торгівлі.

5. Функція, що виконується у торговельно-технологічному процесі. Необоротні активи беруть опосередковану участь у торговельно-економічних процесах, тому, як вже зазначалося, їхнє фінансування здійснюється по змозі та в міру необхідності, що знаходить своє відображення в їхній вартості у складі активів підприємств.

6. Особливості життєвого циклу підприємств торгівлі. Підприємства торгівлі мають порівняно менший життєвий цикл, ніж підприємства інших галузей економіки. З цієї позиції більш доцільним є залучення необоротних активів до торговельно-технологічних процесів шляхом оренди, а не безпосереднього придбання у власність.

Доцільно враховувати розглянуті вище особливості при розгляді сутності необоротних активів та під час розробки політики їхнього фінансування на підприємствах торгівлі. Найбільш суттєві особливості, характерні для необоротних активів підприємств торгівлі, узагальнено у табл. 1.

Особливості функціонування необоротних активів на підприємствах торгівлі

Особливості	Характеристика
Особливості обліку	Амортизація основних фондів та нематеріальних активів зараховується до витрат обігу
Частка у складі активів	Як правило, менша порівняно з оборотними активами
Власність на необоротні активи, що використовуються	Значна частка орендованих основних фондів
Особливості складу необоротних активів	Найбільшу частку становлять основні засоби та нематеріальні активи
Функція, що виконується у торговельно-технологічному процесі	Опосередковане здійснення торговельно-технологічних процесів
Особливості життєвого циклу підприємств торгівлі	Коротший порівняно з іншими галузями економіки життєвий цикл

У процесі дослідження виявлено, що у сучасній економічній літературі іноді зустрічається використання категорій “активи” та “капітал” як синонімів, що є некоректним. У вирішенні цієї проблеми раціональним є підхід Мельник Л.Г. та Каринцевої Л.І. [3], які вважають, що поняття “капітал” та “активи” дуже близькі за змістом, проте капітал розглядають як більш загальне визначення, що характеризує умови формування вартості, а активи – конкретні форми капіталу, які реалізують його певні економічні функції. Тому, залежно від того, який змістовний відтінок необхідно передати, використовують той чи інший термін.

Література

1. Активізація та підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах / В.М. Хобта, О.Ю. Попова, А.В. Мешков; НАН України, Інститут економіки промисловості, МОН України. – Донецьк: ДонНТУ, 2005. – 343 с.
2. Статистичний щорічник України за 2015 рік / Державний комітет статистики України; ред. О.Г. Осауленко. – К., 2016. – 550 с.
3. Мельник Л.Г. Экономика предприятия: учебное пособие / Л.Г. Мельник, А.И. Каринцева. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2012. – 400 с.